

กสม. ๑

รายงานผลการตรวจสอบ

การละเมิดสิทธิมนุษยชน

คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

วันที่ ๑๕ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๖๖

รายงานผลการตรวจสอบ ที่ ๖๒/๒๕๖๖

เรื่อง สิทธิของบุคคลในทรัพย์สิน กรณีกล่าวอ้างว่าหน่วยงานราชการออกหนังสือสำคัญสำหรับ
ที่หลวง (นสล.) ทับแนวเขตที่ดินของประชาชน อำเภอเลิงนกทา จังหวัดยโสธร

ผู้ร้อง

ผู้ถูกร้อง เทศบาลตำบลกุดเชียงหมี

ที่ ๑

สำนักงานที่ดินจังหวัดยโสธร สาขาเลิงนกทา

ที่ ๒

๑. ความเป็นมา

ผู้ร้องมีหนังสือร้องเรียนต่อคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ตามคำร้องที่ ๑๑๑/๒๕๖๕ ลงวันที่ ๖ มิถุนายน ๒๕๖๕ กล่าวอ้างว่า เมื่อปี ๒๕๔๑ ผู้ถูกร้องที่ ๑ ขึ้นทะเบียนที่ดิน สาธารณประโยชน์ในพื้นที่ตำบลกุดเชียงหมี อำเภอเลิงนกทา จังหวัดยโสธร จำนวน ๑,๖๐๐ ไร่ ต่อมา ผู้ถูกร้องทั้งสองได้นำที่ดินดังกล่าวไปออกหนังสือสำคัญสำหรับที่หลวง (นสล.) ได้เนื้อที่จริงประมาณ ๒๕๔ ไร่ น้อยกว่าเนื้อที่ตามทะเบียนจำนวน ๑,๓๐๖ ไร่ โดย นสล. ดังกล่าว ทับซ้อนที่ดินทำกินของ ผู้ร้องและประชาชนในพื้นที่อีกหลายราย จึงขอให้ตรวจสอบ

๒. การตรวจสอบ

คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติได้มอบหมายให้พนักงานเจ้าหน้าที่ดำเนินการ ตรวจสอบ ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๐ และระเบียบคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการในการตรวจสอบ การละเมิดสิทธิมนุษยชน พ.ศ. ๒๕๖๑ และที่แก้ไขเพิ่มเติม โดยพิจารณาจากการชี้แจงข้อเท็จจริงและ พยานหลักฐานดังต่อไปนี้

๒.๑ รายการเอกสาร พยานหลักฐานจากการตรวจสอบ และเอกสารที่เกี่ยวข้อง

๒.๑.๑ หนังสือผู้ถูกร้อง ที่ ยส ๗๔๐๐๑/๒๓๒ ลงวันที่ ๒๗ กรกฎาคม ๒๕๖๕ ถึงเลขาธิการคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ และเอกสารประกอบที่สำคัญได้แก่

/๑) สรุป...

๑) สรุปรื้อข้อเท็จจริงและความเป็นมาที่สาธารณประโยชน์โคกปออีกกว้าง

๒) สำเนาหนังสือสำคัญสำหรับที่หลวง เลขที่ [REDACTED] และแผนที่

แนบท้าย

๓) สำเนาหนังสือสำนักงานที่ดินอำเภอเลิงนกทา (ไม่ปรากฏเลขที่หนังสือ) ลงวันที่ ๔ สิงหาคม ๒๕๔๑ ถึงนายอำเภอเลิงนกทา

๔) สำเนาทะเบียนที่สาธารณประโยชน์โคกปออีกกว้าง ตำบลกุดเชียงหมี อำเภอเลิงนกทา จังหวัดยโสธร

๕) สำเนาคำพิพากษาศาลฎีกา ที่ [REDACTED] ลงวันที่ ๒๐ พฤศจิกายน ๒๕๔๙

๖) สำเนาคำพิพากษาศาลปกครองสูงสุด คดีหมายเลขดำที่ [REDACTED] คดีหมายเลขแดงที่ [REDACTED] ลงวันที่ ๒๐ กรกฎาคม ๒๕๖๐

๒.๑.๒ หนังสือสำนักงานที่ดินจังหวัดยโสธร สาขาเลิงนกทา ที่ ยส ๐๐๒๐.๐๒/๖๗๐๘ ลงวันที่ ๑๖ สิงหาคม ๒๕๖๕ ถึงคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ และเอกสารสรุปกรณีที่สาธารณประโยชน์ แปลง “โคกปออีกกว้าง” หมู่ที่ ๕ ตำบลกุดเชียงหมี อำเภอเลิงนกทา จังหวัดยโสธร

๒.๑.๓ รายงานการลงพื้นที่ตรวจสอบข้อเท็จจริงของพนักงานเจ้าหน้าที่ เมื่อวันที่ ๑๖ สิงหาคม ๒๕๖๕

๒.๑.๔ เอกสารสรุปการประชุมรับฟังข้อเท็จจริง เมื่อวันที่ ๑๘ สิงหาคม ๒๕๖๕ ณ ศาลากลางจังหวัดยโสธร

๒.๑.๕ สำเนาเอกสารสรุปข้อเท็จจริงที่เกี่ยวข้องของศูนย์ดำรงธรรมจังหวัดยโสธร

๒.๒ ข้อเท็จจริงจากการตรวจสอบ

๒.๒.๑ ข้อเท็จจริงฝ่ายผู้ร้อง

ที่ดินของผู้ร้องมีเนื้อที่ประมาณ ๑๕๐ ไร่ ตั้งอยู่ในพื้นที่ตำบลกุดเชียงหมี อำเภอเลิงนกทา จังหวัดยโสธร ไม่มีเอกสารสิทธิใด ๆ เดิมที่ดินดังกล่าวเป็นของ [REDACTED] ต่อมา [REDACTED] บิดาของผู้ร้อง ได้สมรสกับ [REDACTED] ซึ่งเป็นบุตรสาวของ [REDACTED] เมื่อ [REDACTED] เสียชีวิต บิดาของผู้ร้องจึงเป็นผู้ครอบครองที่ดินดังกล่าวเรื่อยมา และผู้ร้องได้รับที่ดินต่อบิดา ต่อมา เมื่อปี ๒๔๙๑ หน่วยงานของรัฐได้ขึ้นทะเบียนที่ดินบริเวณดังกล่าวเป็นที่สาธารณประโยชน์โคกปออีกกว้าง มีเนื้อที่ประมาณ ๑,๖๐๐ ไร่ และในปี ๒๕๒๖ หน่วยงานของรัฐได้รังวัดที่สาธารณประโยชน์โคกปออีกกว้าง เพื่อออก นสล. โดยบิดาของผู้ร้องคัดค้านว่า ที่ดินบริเวณดังกล่าวเป็นที่ดินทำกินที่ได้รับมรดกมาจาก [REDACTED] แต่ในขณะนั้นยังไม่มีกรออก นสล. ทั้งนี้ ในปี ๒๕๔๔ ผู้ถูกร้องทั้งสองได้รังวัดที่ดินเพื่อ

ขอออก นสล. ได้เนื้อที่ ๒๙๔ ไร่ และต่อมาในปี ๒๕๕๐ ศาลได้มีคำพิพากษาถึงที่สุดว่า ที่ดินจำนวน ๒๙๔ ไร่ เป็นที่สาธารณประโยชน์ แต่ผู้ร้องยังคงอยู่อาศัยและทำกินในที่ดินดังกล่าวเช่นเดิม

๒.๒.๒ ข้อเท็จจริงฝ่ายผู้ถูกร้อง

๑) ผู้ถูกร้องที่ ๑ ชี้แจงว่า

๑.๑) ที่สาธารณประโยชน์โคกปออีกว้างขึ้นทะเบียนที่ดินสาธารณประโยชน์ ตำบลกุดเชียงหมี อำเภอลำดวน จังหวัดสุรินทร์ แปลงที่ ๑๕ ตั้งอยู่หมู่ที่ ๕ บ้านกุดเข้ด่อน ตำบลกุดเชียงหมี อำเภอลำดวน มีเนื้อที่ ๑,๖๐๐ ไร่ มีสภาพและประวัติความเป็นมาใช้เป็นที่ทำเลเลี้ยงสัตว์ ประกาศหวงห้ามเมื่อวันที่ ๑๐ ตุลาคม ๒๕๔๑ โดยคณะกรรมการอำนาจเจริญ จึงเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดินประเภททรัพย์สินสำหรับพลเมืองใช้ร่วมกันตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๑๓๐๔ (๒)

๑.๒) ที่สาธารณประโยชน์โคกปออีกว้างได้รับการออก นสล. เลขที่ [REDACTED] ที่ดินเลขที่ [REDACTED] ลงวันที่ ๑๘ เมษายน ๒๕๖๕ เนื้อที่ประมาณ ๒๙๔-๒-๖๒ ไร่ ตั้งอยู่ที่บ้านกุดเข้ด่อน หมู่ที่ ๑๒ ตำบลกุดเชียงหมี อำเภอลำดวน จังหวัดสุรินทร์

๑.๓) สาเหตุของปัญหาตามคำร้องนี้ เนื่องจากบิดาของผู้ร้องและผู้ร้องกับพวกอีก ๑ ราย ถูกดำเนินคดีฐานร่วมกันเข้าไปยึดถือครอบครองที่สาธารณประโยชน์โคกปออีกว้าง ตามบันทึกประจำวันคดีที่ [REDACTED] และศาลจังหวัดสุรินทร์ มีคำพิพากษาในคดีหมายเลขดำที่ [REDACTED] คดีหมายเลขแดงที่ [REDACTED] ลงวันที่ ๑๑ มิถุนายน ๒๕๔๕ โดยคำฟ้องระบุว่า “เมื่อระหว่างวันที่ ๓๐ กันยายน ๒๕๔๐ ถึงปัจจุบันทั้งเวลากลางวันและกลางคืนติดต่อกันตลอดมา จำเลยทั้งสามร่วมกันเข้าไปยึดถือครอบครองที่ดินสาธารณประโยชน์ “โคกปออีกว้างสาธารณประโยชน์” หรือ “โคกโปงอีกว้างสาธารณประโยชน์” ในท้องที่บ้านกุดเข้ด่อน ตำบลเชียงหมี อำเภอลำดวน จังหวัดสุรินทร์ ซึ่งเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดินที่ประชาชนใช้ประโยชน์ร่วมกัน และเป็นที่ดินของรัฐ รวมเนื้อที่ ๑๔๗ ไร่ ๓๗ ตารางวา โดยจำเลยร่วมกันทำแปลงปลูกอ้อย ปลูกข้าว ขุดสระน้ำ ก่อสร้างบ้านพัก และคอกเลี้ยงสัตว์ กับล้อมรั้วลวดหนามลงในที่ดินดังกล่าว ทั้งนี้ จำเลยทั้งสามมิได้มีสิทธิครอบครองและมิได้รับอนุญาตจากพนักงานเจ้าหน้าที่ เหตุเกิดที่บ้านกุดเชียงหมี อำเภอลำดวน จังหวัดสุรินทร์” ระหว่างพิจารณาคดี บิดาของผู้ร้องซึ่งเป็นจำเลยที่ ๑ เสียชีวิต ศาลจึงมีคำสั่งจำหน่ายคดีออกจากสารบบความเฉพาะบิดาของผู้ร้อง และศาลจังหวัดสุรินทร์พิพากษาว่า จำเลยที่ ๒ (ผู้ร้อง) และจำเลยที่ ๓ มีความผิดตามประมวลกฎหมายที่ดิน มาตรา ๙ (๑) ๑๐๘ ทวิ วรรคสอง วรรคสาม ประกอบประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๘๓ จำคุกคนละ ๖ เดือน และปรับคนละ ๕,๐๐๐ บาท และให้จำเลยที่ ๒ (ผู้ร้อง) และจำเลยที่ ๓ พร้อมบริวารออกจากที่ดินที่เข้าไปยึดถือครอบครองด้วย ศาลอุทธรณ์

ภาค ๓ พิพากษายืน ต่อมาศาลฎีกามีคำพิพากษาที่ [REDACTED] เมื่อวันที่ ๒๐ พฤศจิกายน ๒๕๔๙ พิพากษายืน หลังจากคดีถึงที่สุดแล้ว ผู้ถูกร้องที่ ๑ ได้ขอรังวัดที่ดินเพื่อออก นสล. โดยอ้างอิงแผนที่ พินาที่ศาลใช้ในการพิจารณาคดีและมีคำพิพากษา ได้เนื้อที่ ๒๙๔-๒-๖๒ ไร่ โดยที่ดินพิพาทของ บิดาผู้ร้องซึ่งได้บุกรุกครอบครองที่ดินสาธารณประโยชน์โคกปออีกว้าง เนื้อที่ ๑๔๗-๐-๓๔ ไร่ รวมอยู่ใน บริเวณแผนที่พิพาทดังกล่าวด้วย

๑.๔) ผู้ถูกร้องที่ ๑ ได้ร้องทุกข์กล่าวโทษต่อพนักงานสอบสวน สถานี ตำรวจภูธรเลิงนกทา กับประชาชนผู้บุกรุกที่สาธารณประโยชน์โคกปออีกว้าง ที่ร่วมกันเข้าไปยึดถือ ครอบครองที่ดินของรัฐอันเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดินที่ประชาชนใช้ประโยชน์ร่วมกัน เพื่อให้เป็นไป ตามคำพิพากษาศาลปกครองสูงสุด คดีหมายเลขแดงที่ [REDACTED] ลงวันที่ ๒๐ กรกฎาคม ๒๕๖๐ ที่พิพากษาให้ผู้ถูกร้องที่ ๑ ดำเนินคดีกับผู้บุกรุกครอบครองที่สาธารณประโยชน์โคกปออีกว้าง โดย ดำเนินคดีกับผู้บุกรุกโดยไม่มีสิทธิหรือโดยไม่ได้รับอนุญาตจากพนักงานเจ้าหน้าที่ตามกฎหมาย ซึ่งจากการตรวจสอบรายการบุคคลตามที่ปรากฏในสำนวนคดีของศาลปกครองสูงสุด พบว่าบันทึก รายงานของหัวหน้าฝ่ายรังวัดสำนักงานที่ดินจังหวัดยโสธร สาขาเลิงนกทา ลงวันที่ ๒๔ พฤศจิกายน ๒๕๕๒ มีบัญชีรายชื่อผู้ครอบครองจำนวน ๙๗ ราย มีหลักฐาน ส.ค. ๑ จำนวน ๑๔ ราย มี น.ส.๓ จำนวน ๒๓ ราย และไม่มีหลักฐานจำนวน ๖๐ ราย ก่อนการดำเนินคดี ผู้ถูกร้องที่ ๑ ตรวจสอบข้อมูลแล้วปรากฏว่ามี ผู้เสียชีวิต มีชื่อซ้ำ และไม่ปรากฏตัวตน โดยมีผู้ถูกดำเนินคดีในที่ดินพิพาทดังกล่าวทั้งสิ้น ๕๘ ราย (ข้อมูล ณ เดือนกรกฎาคม ๒๕๖๕) พนักงานสอบสวน สถานีตำรวจภูธรเลิงนกทา อยู่ระหว่างการ สอบสวน และรวบรวมพยานหลักฐานเพิ่มเติมตามคำสั่งของพนักงานอัยการจังหวัดยโสธร

๒) ผู้ถูกร้องที่ ๒ ชี้แจงว่า

๒.๑) ที่สาธารณประโยชน์ “โคกปออีกว้าง” หรือ “โคกโป่งอีกว้าง” ตาม หลักฐานทะเบียนที่สาธารณประโยชน์ ตั้งอยู่บ้านกุดเข้ด่อน หมู่ที่ ๕, ๙, ๑๑ และ ๑๒ ตำบลกุดเชียงหมี อำเภอเลิงนกทา จังหวัดยโสธร เนื้อที่ประมาณ ๑,๖๐๐ ไร่

๒.๒) อำเภอเลิงนกทาได้มีหนังสือด่วนที่สุด ที่ ยส ๐๖๑๘/๒๘๘๙ ลงวันที่ ๑๑ ตุลาคม ๒๕๕๖ ขอรังวัดออก นสล. แปลง “โคกปออีกว้าง” ช่างรังวัดได้รังวัดเมื่อวันที่ ๒๔ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๔ ตามสำเนาหลักฐานทะเบียนที่สาธารณประโยชน์ และตามคำพิพากษาศาลฎีกาที่ [REDACTED] ลงวันที่ ๒๐ พฤศจิกายน ๒๕๔๙ ได้เนื้อที่ ๒๙๔-๒-๖๒ ไร่ น้อยกว่าหลักฐานเดิม ๑,๓๐๕-๑-๓๘ ไร่ เนื่องจากได้นำรังวัดเฉพาะพื้นที่ตามคำพิพากษาเท่านั้น จากนั้นได้ปิดประกาศออก นสล. ฉบับลงวันที่ ๖ พฤษภาคม ๒๕๖๔ ไม่มีผู้ใดโต้แย้งหรือคัดค้าน ผู้ถูกร้องที่ ๒ จึงออก นสล. เลขที่ [REDACTED] เนื้อที่ ๒๙๔-๒-๖๒ ไร่ เมื่อวันที่ ๑๘ เมษายน ๒๕๖๕

/๒.๓) ผู้ถูกร้องที่ ๑...

๒.๓) ผู้ถูกร้องที่ ๑ ได้ดำเนินคดีกับบิดาของผู้ร้องและผู้ร้องกับพวก ซึ่งบุกรุกที่สาธารณประโยชน์โคกปออีกกว้าง โดยศาลจังหวัดยศธรวินิจฉัยว่า ที่ดินสาธารณประโยชน์ ได้กำหนดแนวเขตไว้ทั้งสี่ทิศ ประวัติความเป็นมาใช้ประโยชน์เป็นที่ทำเลเลี้ยงสัตว์ หวงห้ามไว้ตั้งแต่ พ.ศ. ๒๔๙๑ เมื่อข้อเท็จจริงสอดคล้องกับคำเบิกความของพยานว่า ชาวบ้านใช้เป็นสถานที่เลี้ยงสัตว์ แสดงว่า ที่พิพาทเป็นที่สาธารณประโยชน์มาแต่เดิม ศาลจึงมีคำพิพากษาตามคดีหมายเลขแดงที่ [REDACTED] ว่าจำเลยทั้งสามมีความผิดตามประมวลกฎหมายที่ดินฯ มาตรา ๙(๑), ๑๐๘ ทวิ วรรคสอง วรรคสาม ประกอบประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๘๓ ให้จำเลยพร้อมบริวารออกจากที่ดินที่ครอบครอง ซึ่งศาลอุทธรณ์ ภาค ๓ ยืนตามศาลชั้นต้น และศาลฎีกาได้มีคำพิพากษาศาลฎีกาที่ [REDACTED] พิพากษายืน

๒.๔) ต่อมาผู้ร้องได้ฟ้องนายเทศมนตรีตำบลกุดเชียงหมีเป็นจำเลยที่ ๑ นายอำเภอเลิงนกทาเป็นจำเลยที่ ๒ ต่อศาลปกครองจังหวัดอุบลราชธานีในคดีหมายเลขดำที่ [REDACTED] คดีหมายเลขแดงที่ [REDACTED] และต่อมาผู้ร้องได้อุทธรณ์คำพิพากษาศาลปกครองชั้นต้นต่อศาลปกครองสูงสุด ในคดีหมายเลขดำที่ [REDACTED] ซึ่งศาลมีคำพิพากษาตามคดีหมายเลขแดงที่ [REDACTED] ได้มีคำวินิจฉัยในสองประเด็นสรุปได้ว่า

(๑) ข้อเท็จจริงรับฟังเป็นยุติว่า ที่สาธารณประโยชน์โคกปออีกกว้าง ที่พิพาทในคดีนี้ เป็นที่ดินอันเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดินที่ประชาชนใช้ประโยชน์ร่วมกัน ตามมาตรา ๑๓๐๔ (๒) แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ผู้ถูกฟ้องคดีทั้งสองจึงมีหน้าที่ดูแลรักษาและคุ้มครองป้องกันที่ดินสาธารณประโยชน์โคกปออีกกว้าง ตำบลกุดเชียงหมี อำเภอเลิงนกทา จังหวัดยศธร ตามมาตรา ๑๒๒ แห่งพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ฯ

(๒) เมื่อปรากฏว่ายังมีราษฎรบุกรุกเข้าไปยึดถือครอบครองที่ดิน สาธารณประโยชน์ดังกล่าวโดยไม่มีสิทธิหรือไม่ได้รับอนุญาตจากพนักงานเจ้าหน้าที่ การที่ผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ และผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๒ ไม่ดำเนินคดีกับราษฎรผู้บุกรุก จึงถือได้ว่าผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ และผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๒ ละเลยต่อหน้าที่ในการดูแลรักษาและคุ้มครองป้องกันที่ดินอันเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดินที่ประชาชน ใช้ประโยชน์ร่วมกันตามมาตรา ๑๒๒ แห่งพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ฯ และข้อที่ ๖ ของระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการดูแลรักษาและคุ้มครองป้องกันที่ดินอันเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดินสำหรับพลเมืองใช้ร่วมกันฯ อุทธรณ์ของผู้ฟ้องคดีทั้งสอง พิพากษากลับคำพิพากษาศาลปกครองชั้นต้น เป็นให้ผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ และผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๒ ปฏิบัติหน้าที่ตามมาตรา ๑๒๒ แห่งพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ฯ ด้วยการดำเนินคดีกับผู้บุกรุกครอบครองที่สาธารณประโยชน์โคกปออีกกว้าง โดยไม่มีสิทธิหรือไม่ได้รับอนุญาตจากพนักงานเจ้าหน้าที่ตามกฎหมายต่อไป ทั้งนี้ภายในเก้าสิบวันนับแต่วันที่ศาลปกครองสูงสุดมีคำพิพากษา

๒.๒.๓ การแสวงหาข้อเท็จจริงของพนักงานเจ้าหน้าที่

๑) พนักงานเจ้าหน้าที่ได้ลงพื้นที่ตรวจสอบพื้นที่พิพาทเมื่อวันที่ ๑๖ สิงหาคม ๒๕๖๕ ข้อเท็จจริงที่ได้รับเช่นเดียวกับข้อเท็จจริงตามข้อ ๒.๒.๑

๒) ผลการประชุมร่วมกันระหว่างกรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในพื้นที่ เมื่อวันที่ ๑๘ สิงหาคม ๒๕๖๕ ณ จังหวัดยโสธร สรุปได้ว่า

๒.๑) ที่สาธารณประโยชน์โคกปออีกว้าง ขึ้นทะเบียนที่สาธารณประโยชน์ไว้ตั้งแต่ปี ๒๔๙๑ โดยการหวงห้ามที่ดินเพื่อประโยชน์สาธารณะซึ่งใช้หลักคิดว่าเป็นที่ที่เป็นสิทธิสัมพัทธ์กว้าง ๔๐ ยาว ๔๐ เส้น รวมแล้วเป็นเนื้อที่ ๑,๖๐๐ ไร่ สภาพพื้นที่บางส่วนเป็นป่า บางส่วนเป็นสระน้ำ บางส่วนใช้เป็นที่เลี้ยงสัตว์ ซึ่งชาวบ้านใช้ประโยชน์ร่วมกัน

๒.๒) ครอบครัวของผู้ร้องย้ายมาอยู่ที่ตำบลกุดเชียงหมี ประมาณปี ๒๕๒๑ และเข้าทำนาในที่ดินของ [REDACTED] พ่อตาของบิดาผู้ร้อง ซึ่งอยู่ทางด้านทิศใต้ของที่ดินพิพาท เมื่อปี ๒๕๒๖ เจ้าพนักงานที่ดินไปรังวัดที่ดินพิพาทเพื่อออก นสล. โดยเรียกเจ้าของที่ดินข้างเคียง คือ [REDACTED] และผู้ใหญ่บ้านมาร่วมรังวัดด้วย ขณะรังวัดไม่มีผู้ใดคัดค้าน ได้เนื้อที่ประมาณ ๒๙๔ ไร่เศษ ต่อมาประมาณปี ๒๕๓๕ ถึงปี ๒๕๓๖ ผู้ร้องกับพวกจำนวน ๓ ราย บุกรุกเข้าไปทำนาและทำไร่ในที่ดินพิพาท เมื่อเดือนกันยายน ๒๕๔๐ ผู้ถูกร้องที่ ๑ จึงไปร้องทุกข์เพื่อดำเนินคดีบุคคลทั้งสาม และต่อมาศาลฎีกาพิพากษาว่า ผู้ร้องกับพวกบุกรุกที่สาธารณประโยชน์โคกปออีกว้าง และให้ออกจากที่ดินพิพาทดังกล่าว ตามคำพิพากษาศาลฎีกาที่ [REDACTED] ลงวันที่ ๒๐ พฤศจิกายน ๒๕๔๙

๓. ความเห็นคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติเห็นว่า กรณีตามคำร้องมีประเด็นที่ต้องพิจารณาว่า ผู้ถูกร้องทั้งสองได้กระทำหรือละเลยการกระทำอันเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชน จากกรณีออก นสล. โคกปออีกว้าง ทับแนวเขตที่ดินของประชาชนหรือไม่ อย่างไร โดยมีข้อพิจารณา ดังนี้

๓.๑ สิทธิในทรัพย์สินเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานที่ได้รับการรับรองและคุ้มครองไว้ ตามมาตรา ๓๗^๑ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ ที่มีหลักการว่าบุคคลย่อมมีสิทธิในทรัพย์สินและการสืบทอด โดยขอบเขตแห่งสิทธิและการจำกัดสิทธิดังกล่าวให้เป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติ และข้อ ๑๗^๒ ของปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนที่วางหลักไว้ว่า การยึดเอาทรัพย์สินของบุคคลใดไปเสียโดยพลการจะกระทำมิได้

/๓.๒ ข้อเท็จจริง...

^๑ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐

มาตรา ๓๗ บุคคลย่อมมีสิทธิในทรัพย์สินและการสืบทอด

ขอบเขตแห่งสิทธิและการจำกัดสิทธิเช่นว่านี้ให้เป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติ

^๒ ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน ข้อ ๑๗

๑. บุคคลมีสิทธิในการเป็นเจ้าของทรัพย์สินโดยลำพังตนเอง และโดยการร่วมกับผู้อื่น

๓.๒ ข้อเท็จจริงจากการตรวจสอบรับฟังได้ว่า

๓.๒.๑ ที่สาธารณประโยชน์ “โคกปออีกว้าง” หรือ “โคกโปงอีกว้าง” ตามหลักฐานทะเบียนที่สาธารณประโยชน์ ตั้งอยู่บ้านกุดแช่ดอน หมู่ที่ ๕, ๙, ๑๑ และ ๑๒ ตำบลกุดเชียงหมี อำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดยโสธร เนื้อที่รวมประมาณ ๑,๖๐๐ ไร่ มีสภาพและประวัติความเป็นมาใช้เป็นที่ทำเลเลี้ยงสัตว์ และได้รับการประกาศหวงห้ามไว้เมื่อวันที่ ๑๐ ตุลาคม ๒๕๕๑

๓.๒.๒ ข้อกล่าวอ้างของผู้ร้องเกี่ยวกับสิทธิครอบครองในที่ดินพิพาทที่ว่า ผู้ร้องครอบครองที่ดินดังกล่าวต่อเนื่องจากบิดาของตน ซึ่งเป็นบุตรชายของ [REDACTED] เจ้าของที่ดินเดิม โดยเมื่อปี ๒๕๒๖ หน่วยงานของรัฐมารังวัดที่สาธารณประโยชน์โคกปออีกว้างเพื่อออก นสล. และบิดาของผู้ร้องได้คัดค้านโดยอ้างเหตุว่าเป็นพื้นที่ทำกินได้รับมรดกมาจาก [REDACTED] นั้น ขัดแย้งกับข้อเท็จจริงจากการประชุมเมื่อวันที่ ๑๘ สิงหาคม ๒๕๖๕ ณ จังหวัดยโสธร ซึ่งหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในพื้นที่ระบุว่าครอบครัวผู้ร้องเป็นคนต่างจังหวัดมาบุกรุกที่แปลงดังกล่าวหลังปี ๒๕๒๑

๓.๒.๓ ผู้ถูกร้องที่ ๑ ได้ดำเนินคดีกับบิดาของผู้ร้องและผู้ร้องกับพวก ในข้อหาบุกรุกที่สาธารณประโยชน์โคกปออีกว้าง โดยปรากฏข้อเท็จจริงในการพิจารณาคดีของศาลจังหวัดยโสธรสรุปได้ว่า เดิมบุคคลทั้งสามทำนาในที่ดินของพ่อตาของบิดาผู้ร้อง ซึ่งอยู่ติดกับที่สาธารณประโยชน์โคกปออีกว้างด้านทิศใต้ เนื้อที่ประมาณ ๑๐ ไร่ ต่อมาปี ๒๕๓๕ ถึงปี ๒๕๓๖ บุคคลทั้งสามบุกรุกแผ้วถางขยายพื้นที่เข้าไปทำประโยชน์ในพื้นที่พิพาท ศาลวินิจฉัยว่า ที่สาธารณประโยชน์ได้กำหนดแนวเขตไว้ทั้งสี่ทิศ มีประวัติความเป็นมาในการใช้ประโยชน์เป็นที่ทำเลเลี้ยงสัตว์ สงวนหวงห้ามไว้ตั้งแต่ปี ๒๕๕๑ ซึ่งสอดคล้องกับคำเบิกความของพยานว่า ชาวบ้านใช้เป็นสถานที่เลี้ยงสัตว์ แสดงว่าที่พิพาทเป็นที่สาธารณประโยชน์มาแต่เดิม ศาลจึงมีคำพิพากษาในคดีหมายเลขแดง ที่ [REDACTED] ว่าจำเลยทั้งสามมีความผิด และให้จำเลยพร้อมบริวารออกจากที่ดินที่ครอบครอง ซึ่งศาลอุทธรณ์ ภาค ๓ พิพากษายืนตามศาลชั้นต้น และศาลฎีกาได้มีคำพิพากษาที่ [REDACTED] พิพากษายืน หลังจากการดำเนินคดีถึงที่สุดแล้ว ผู้ถูกร้องที่ ๑ จึงได้ขอรังวัดเพื่อออก นสล. โดยอ้างอิงแผนที่พิพาทที่ศาลใช้ในการพิจารณา และมีคำพิพากษา ได้เนื้อที่จำนวน ๒๙๔-๒-๖๒ ไร่ โดยที่ดินของบิดาของผู้ร้องจำนวน ๑๔๗-๐-๓๔ ไร่ ที่เป็นการบุกรุกครอบครองที่ดินสาธารณประโยชน์โคกปออีกว้าง รวมอยู่ในบริเวณแผนที่พิพาทดังกล่าวด้วย

๓.๒.๔ ศาลปกครองสูงสุดได้มีคำวินิจฉัยในคดีหมายเลขดำที่ [REDACTED] คดีหมายเลขแดงที่ [REDACTED] ว่า ที่สาธารณประโยชน์โคกปออีกว้างเป็นที่ดินอันเป็นสาธารณสมบัติ

/ของแผ่นดิน...

ของแผ่นดินที่ประชาชนใช้ประโยชน์ร่วมกัน ตามมาตรา ๑๓๐๔ (๒) แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

๓.๓ จากข้อเท็จจริงและข้อกฎหมายดังกล่าวข้างต้น ประเด็นพิพาทเกี่ยวกับการขึ้นทะเบียนเป็นที่ดินสาธารณประโยชน์โคกปออีกกว้าง และนำไปออก นสล. ของผู้ถูกร้องทั้งสองตามที่ผู้ร้องกล่าวอ้างนั้น ศาลฎีกาได้พิจารณาวินิจฉัยข้อเท็จจริงเป็นที่ยุติแล้วว่า ที่ดินทำกินของผู้ร้องอยู่ในที่สาธารณประโยชน์โคกปออีกกว้างซึ่งผู้ร้องเป็นฝ่ายบุกรุกที่สาธารณประโยชน์ โดยศาลมีคำพิพากษาให้ลงโทษ และขับไล่ผู้ร้องออกไปจากที่ดินทำกินดังกล่าว ตามคำพิพากษาศาลฎีกาที่ [REDACTED] ลงวันที่ ๒๐ พฤศจิกายน ๒๕๔๙ ประกอบกับตามคำพิพากษาศาลปกครองสูงสุด ในคดีหมายเลขแดงที่ [REDACTED] ลงวันที่ ๒๐ กรกฎาคม ๒๕๖๐ ได้มีคำวินิจฉัยเกี่ยวกับที่สาธารณประโยชน์โคกปออีกกว้างว่าเป็นที่ดินอันเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดินที่ประชาชนใช้ประโยชน์ร่วมกัน ตามมาตรา ๑๓๐๔ (๒) แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ จึงเป็นกรณีตามมาตรา ๓๙ (๑) ประกอบมาตรา ๓๙ วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๐ ซึ่งบัญญัติให้คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติสั่งยุติเรื่อง หากเป็นเรื่องที่มีการฟ้องร้องเป็นคดีอยู่ในศาลหรือเรื่องที่ศาลมีคำพิพากษา คำสั่ง หรือคำวินิจฉัยเสร็จเด็ดขาดแล้ว

๔. มติคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

อาศัยเหตุผลดังกล่าวข้างต้น คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ในคราวประชุมด้านการคุ้มครองและส่งเสริมสิทธิมนุษยชน ครั้งที่ ๒๐/๒๕๖๖ เมื่อวันที่ ๑๕ พฤษภาคม ๒๕๖๖ จึงมีมติให้ยุติเรื่อง

คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

นางสาวพรประไพ กาญจนรินทร์
นางปรีดา คงแป้น
ผู้ช่วยศาสตราจารย์สุชาติ เศรษฐมาลินี
นางสาวศยามล ไกยูรวงศ์
นางสาวปิติกาญจน์ สิทธิเดช
นายวสันต์ ภัยหลีกลี้
นางสาวสุภัทรา นาคะผิว

ประธานกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ
กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ
กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ
กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ
กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ
กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ
กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

